

P. Nagy István

HOLT IDÉNY

Versek

Forum Könyvkiadó

© P. Nagy István, 1993

Forum Könyvkiadó

Újvidék

1993

A kiadásért felel Bordás Győző főszerkesztő

Recenzens: Bori Imre

Szerkesztő: Bordás Győző

A fedőlapot Maurits Ferenc

műszaki szerkesztő tervezte

Tördelőszerkesztő: Bozsoki László

A szedés a Forum Könyvkiadóban készült

Korrektor: Nagy Anna

Példányszám: 500

Verzál Nyomda, Újvidék, 1993

CIP - Matica srpska Könyvtár, Novi Sad

894.511(497.1)-14

NAGY, István P.

Holt idény : (versek) / P. Nagy István. –

Novi Sad : Verzál, 1993. – 69 p.; 15 cm.

ISBN 86-323-0352-X

43033351

JEL, BESZÉD

Kezével int. Nézi
mibe kapaszkodhat.
Kezével int. El nem éri
a kézzelfoghatót.
Kezével int. Mintha
távozóban. Kezével
int. Halmozza
a mozdulatokat.
Kezével int.
A búcsúzóinak.
Kezével int.
Visszajelez.

Ki? És kinek?
És ha elhagyom a személyragot?
(Kéz int. Semmi, mibe
a szem kapaszkodhat.)
Egy új korszak kezdete ez,
vagy végkifejlet?
A költő (*birtokosa valaminek*)
ebből is kimaradt.
Verset ír. Vagy jegyzetelget.

(1989)

TENGERVÍZÜKÖR

MIKÖZBEN A MÉLYVÍZBEN ÚSZKÁLSZ

– Miközben a mélyvízben úszkálsz,
vagy a parton szárítkozol,
hátradra fordulsz, majd a hasadra,
gondolsz-e Jónásra, de még inkább
a sziklafalba vájt bélcsatorna
búzában fuldokló apró halakra?

Túlélni egy üregben, kukacként
a húsban... Megéri-e a halálos kockázatot?
Egy nagy hal bambán eltátott
szájában, hatalmas odúban, ülök,
a bőröm vedlik, foltokban hámlik,
perzsel a nap,

elnyel, felszippan, magából kilök.

1990. augusztus 26.

TENGERVÍZTÜKÖR

„A jugoszláviai magyar költőnek sós a fürdővize.”
– E mondat értelmén töpreng, miközben
kiöblíti a száját (a víz só-íze a szájában
megédesedik), belélegzi a tengeri levegőt,
kilélegzi (tükörképe elhomályosul), belebámul
a szájüregébe, vicsorít, ujjbegyét végig-
futtatja fogsorán, valamivel kilenc után,
mielőtt odaül az asztalhoz reggelizni,
lezuhanyozik, tíz körül a hatalmas
fürdőkádban peremén, ruhátlanul, a fogó
napot imádja önfeledten, a sós vízbe
lógatja a lábát, tükrében nézegeti
magát; mit tudjátok ti, kiknek egy lavór
édesvíz is megteszi, milyen is ez, gondolja
önlelégülten, még mindig a mondat értelmén
töprengve; mélyebb annak az értelmé-
re, mint ahogy azt az első hallásra
(olvasásra?) gondolta. Mindenképpen
többet jelent egy közönséges birtokviszonynál.
De mi köze mindehhez a költészetnek?

TENGERVÍZTÜKÖR II

Ha versnek hinném magamat,
halálosan komolyan venném, amit leírok
(*halált hirdető hang: bang*), reggel még
úgy érezném, mosdanom, megborotválkoznom is
fölszemes, merthogy úgyis bemocskolódom

napközben, de tudván tudnám azt is, hogy
– kontraszthatás – irtózna tőlem egyetlen
szerettem, magyar rebelliskedésnek ez
lenne az ára. Bosszút állni a valóságon?
Zsákbanfutás. Tudjuk, az ördög a részletekben
van. Egyébként is: „Az embert el lehet
pusztítani, de nem lehet legyőzni.”
Ugyanakkor az is igaz, hogy a szép,
teljes élethez nem tartozik hozzá
a bibliai patriarchák szakálla.
Nem és nem. Versben el sose vérzem,
nézzek bár percenként egyetlen szerettem
puskacső-szemébe; ne legyen ő okozójává
tragédiámnak, ne. – Imigyen okoskodik,
kezében az a bizonyos műanyag kiránduló-
pohárka, benne a testhőmérsékletű kávé
(mindig így issza), a sakktáblakockás
abrosszal letakart asztalka vészesen
megbillen, valahányszor rákönyököl.
Élni, és nem is akárhogy – földközelen,
miként hirdeté sok dicső korifeus, igen,
igen; nem akar ő olyan lenni, mint a
jugoszláviai magyar költők legtöbbje,
örökösen csöpögő csap, nem. Csak azt nem
döntötte még el – miközben versre vers, és
tart a szókaland –, hogy milyen.

SZÖVEG

Találomra felütöm a könyvet.
Látom, ott kacskaringózik a szét-
szakadozó sorok között, betűről
betűre ugrál, de a pontot nem
leli. Majomkarjával átöleli
a nagy Ó-t. Magához szorítja.
Pihen. Valamit mutogat.
Az évek hosszú során át jól
begyakorolt titkos jel-
beszéddel adja tudtomra:
„Te nem is létezel.
Csak a szöveg.”
Tovább araszolgat a sorok között;
az egyik sorvégről még visszaszól:
„Még a neved is hibás helyes-
írással írod a versed fölé!”

ÉLNI ÉS TÚLÉLNI

Hogy önnön kezedtől magadat
megóvni mindeddig sikerülhetett,

még nem ok az elbizakodásra;
ám jórészt *őneki* is köszönheted,
hogy vigyáztál az életedre; *őneki*,
ki a „jó reggel”-nél jobbat még
nem kívánt senkinek; árnyék,
melytől nem szabadulhatsz;
ha megszólal, nem az *ő* hangját hallod,
szavai sorrendjét fölcseréli,
a pontig nem jut el;
érte és helyette vagy kisebbségben,
és csalárd is csak azért, mert
őt a felesége jól idomította.
Túlélni egyedül *csak őt* akarod.

MEGKETTŐZÖTT HANG

SZÜLETÉS

Ha a csontjaimat ezek itt kihordják
a diófa alá, és szabályosan elföldelnek...
– – – Visszagurulok
a múltba; elfordítanám gyerekarcomat,
hogy ne kelljen látnom, nem csak
mímelik: a kislány megszüli a szörnyeteget.
Hogy üssem agyon most már ezt
az ízét? Éljek ugyanúgy tovább?
Hová vele? – – –No ne, gyerekek,
játsszunk mást! Itt el lehet bújni,
de egyébként sem szükséges elrejtőznöm:
véltettek akár székek is a sötétben,
ha körbetapogattok.
Letelepedtek az asztalhoz, esztek
és isztok, nem gondoltok a
szörnyetegre, és így tovább, és így
tovább...
– – –Valaki ül rajtam. Mocorog.
Feljebb kapaszkodik. Körbeállnak.
Cinkosan egymásra néznek.
A nagyokosok. Körbetapogatnak.
„Ez még ugyanaz a szék?” –
Fölismernek, még mielőtt
állathangon megszólalnék.

SZÜLŐHELYÉRE ÉS ANYJÁRA EMLÉKEZIK

Azt kérded,
jól éreztem-e magam Sz.-ben.
Most lenne miről mesélnem.

Születésem helyéül nem én
választottam – szoktam volt válaszolni,
valahányszor azt a meg nem írt,
bölcshely-dicsőítő verset rajtam
számon kérték.
A szívemhez nem nőtt soha,
nem fáj a hiánya,
róla ha beszélek, hangom
el nem szorul, bizonygattam.
Le nem írtam rímként a nevét,
verseimből vastagon kihúztam
Székelykevét.

A legkorábbi emlékem,
a huszonöt évnyi múltból kinagyítva:
csipogás és csirkeszar.
Egyet lépek, kettőt, és – bele.
Állok reszketve,

süt rám a nap,
nem érzem melegét, tele
a szám sírással, befelé bőgök,
anyámért kiáltok,
az utálattól és szégyentől
hányynom kell, érzem, ottragadok
az ól sarában,
a csirkeszarba zártan,
a bűz abroncsában,
túrva a nyár havát,
a tél hevét,
elfeledve Székelykevét.

Ki felszed, emberi hangon,
de idegen nyelven szólít.
*Kedves gyermekem
szeretettel szólok hozzád
és tudatom veled Erzsiké november
29-dikén férjhezment ahhoz a legényhez
amelyiket ott láttad a kocsival
nem szökött el szépen elkérte
csak nagyon messze ment Boszniába
fiam mind messze vagytok
le vagyok betegedve annyit sírok
Rozsikának nem bírok írni nem
tudom a címet
jobban szerettem volna ha
magyarhoz ment volna
mert látod fiam hogy jártam
Rózsikával hogy ha hezza megyek nem
haggya hogy magyarul beszéljek
a gyerekekkel se tudok beszélni
most már többet nem bírok írni
mert úgy sírok
hogyan még a sort se látom*

Szemembe néz.
Nem az a szem,
nem az a kéz.

Akit szólít,
nem én vagyok.
Nem én.

MI, KETTEN

„A saját hangomon beszélek,
ha megszólalok, a saját
hangomat hallom!”
– ordít a fülemben, s
bizonyítandó, hogy mindig is

összhangban volt önmagával,
fényképeket mutogat.

Az egyiken nyolcéves.
A szeme volt nagy.
Ő ette meg a farkast.

Mert enni, azt mindig
szeretett. És persze inni is.
Egy sör nekem is kijár, mondja.
Egy vagy kettő, fűzi hozzá.

Versem: személyleírás egy
közönséglevélben.

Ha álomban beszélek, nem
a saját hangomat hallom.

Ha tükörbe nézek, rám szól:
„Ocsmány dolog leskelődni,
fordítsd el a tekinteted.”

Ha fölébredek, álomnak
nincs aki értelmet adjon.

KÉT VERÉBLÁB EGYNÉL EGGYEL TÖBB

széthányva lábak és kezek
kócbélű tudom nem leszek
kócbélű farka csomóra
kötve – lökné csak kopóra

egyre ám hiába mégis
a lég habzik egyébként is
már elébb mint hogy kellene
egyedül többé nem vele

hajtúd rejtekébe túrva
még úgy vélhetnéd csigaláz
hevíti úgy a valagát
s végbélcsőszként araszolva

altájad becserkészetlen
rejtekei felé – mit nem
lát szem kéz ki nem tapinthat
pórusaidba beleírhat

ő s markában a vesekő-
szilánkokat összerázza
szétnyílt tenyerén zöldellő
penész bolyhai virága

rojtot röptet rongyát rázza
méh-ének az éjjelében
elrejtett egy másik testet
szíve fölé szívet festett

árnyéka az életemnek
annak N és I emennek

NEM IS HINNÉD

Nem is hinnéd: mifelénk még
kékvásznú az égbolt,
amolyan hol-volt-hol-nem-volt-folt
a levegő üvegtestében.

Nem is hinnéd:
szavaim mélyhűtöttek,
s minden este beöltözöm
egy kibérelt mozdulatba.

Oly nagy itt a dermedtség,
már-már kozmikus,
virágok ha bólintanak –
nem is hinnéd.

Megrezdül a fénysávos
levegőhuzat,
amikor alkonyul –
nem is hinnéd.

S ha lehunyom a szemem,
oly sötét lesz itt, akár
a kottafejekben,
oly sötét – nem is hinnéd.

VERS-KERINGŐ W. S.-NEK

Öt körül az óra örül
egyre csörög kívül-belül
virradni készül künn és benn
de még nem moccan semmi sem.

Ám mit megérint a napfény
– a szék az asztal a szekrény
a nadrág az ing a zokni –
egyszerre elkezd mozogni.

S a kihúlt nadrágszárak
– nem fonják körül a lábad –
hepp-hepp táncolni kezdenek
a szobában keringenek.

Ujjaival pattint az ing
s a szobában körbeking
mindenki a kedve szerint
előlről kezdi el megint.

Beszól egy fa az ablakon
egy falevél körbeking
fönnakad egy függönyrojt
pihen majd meglódul megint.

Ébrednek vízben a víz alatt
színtiszta álomból a halak
slapp-slapp slapp-slapp tátogja mind
s valamennyi körbeking.

Zárt pilláim mögül látom
hunyd le szemed te is látod
hunyd le szemed ha nem hiszed
fűben fában ver a szíved.

ÜZENET, VALAHONNAN

A fagyok bundáját eső ostorozza,
szelek parazsától lángra lobban
a tavasz, isten csipkebokra,
amíg alszol, új élettől duzzadón.

Tavas-e, tél-e, éjfél-e vagy hajnal?
Nem kérdi. Önmagát sokszorozza,
és örökké tartó minden pillanat

Méhed óvóhelyén, cementalkonyatban
kuksol, sarkával rugdossa hasfalad.
Elfárad, majd friss erőre kap.

Mocorgásával téged költöget.
Általad üzen valahonnan.

1991. március-április

JÁTÉKTÉL

Már három órája alszunk.

Benyit a legküssebb:
APA!
Álmomban vásároltam egy
kesztyűpapucsot,
benyúltam vele a takarók
alá, s megállapítottam,

hogy a tiétek alatt
van a legmelegebb.

Kinézek, várom a havat.

Nemsokára fölébredünk.

MÉGIS

Ajkad ugyan még nem formáz szavakat,
de ahogy ágyad rácsába kapaszkodva
– sokszori kísérlet után – talpra állsz,
mintha egész lényeddel kiáltanád:

„Sikerült, apa, nézd, mit tudok!”
Értem én – hősi küzdelmed tanúja –,
hogyne érteném
fölegyenesedő tested üzenetét,

s érzem, karjaimmal óvón körbefogva,
hogy nehezül, mielőtt fölrepül
(amiért az érdem a tiéd egyedül!),
s én ott maradok térdre rogyva,

szemed sugarában betűzgetve
rég megalkotott nyelvtanát.
Ám két kezed – két lepkeszárny –
hasztalan verdes: nyolckilónyi súlyt emel!

...S mégis előlről kezdi el:
ágya rácsába kapaszkodva
– sokszori kísérlet után,
húzza bár a lába ólma – talpra áll.

1992. február 29 – március 1.

ÉVSZAKVÁLTÁS

Kiül a kihűlt
nadrágszár
a kiskapu elé.
Kalaplevéve üdvözli
a járókelőket.
– Köszön a nyárnak.
– Köszön az ősznek.

HOLT IDÉNY

A VÁROS, AHONNAN ELVÁGYÓDUNK

Nézelődöm az új hídról, mondjuk
félígszívott olcsó cigarettával a számban,
stílusosan hunyorogva. A közeli
szeméttelep csípős illata
a kora tavasz tejszínű páráin
elér hozzám, hogy lehelete
szinte lebillent. Megkapaszkodom
a barnára mázolt vascső
korlátban, tekintetemmel
belefúródok a köd
zsíros fodraiba.
A város, ahonnan elvágódunk
– a hegyek közé, az erdőbe,
bárhová –, erjedő,
néha csípős, máskor
émelygően édes szagú.

KÖRÖMVERS

lesétált a cipőm talpa
mely talpamat eltakarta
hosszú út – a láb maradna
útnak fáj ha járnak rajta

hová mennék patkolatlan
a föld elkopik alattam
a kavicsok simogatnak
mily védtelen puha talpam

eltörhetem vándorbotom
elnyűhetetlen bocskorom
melegét nem érzem már rég
a világ a körmömre ég

HOLT IDÉNY

Aknák sújtotta
búzaföldeket látok,
egyre
csak ezeket,
földről nap
ragyog, Isten
igazlító szeme
csurog a
felhők szűrőjén
át. Tankok emlék-
jelei a hullaszürke

aszfalton. Hinni
szeretném: mindehhez
nincs közöm.
Kerti padról nézni,
igen, amint
a gyerekek szám-
háborúznak, kicsiny
golyószóróikkal:
ra-ta-ta-ta-ta!... –
ámde nem adatik
meg a részvételen
nézelődés öröme.
Nem mintha kedvem
lelném ezekben
a játékokban. Csak hát
nem marad abba, mi nem
akar abbamaradni.
Az Isten pedig
leinti
a fohászkodókat.

1991 júliusa

„A GOLYÓ ÉN VAGYOK”

A golyó én vagyok, mondod, a lassan hűlő
kávé fölött elmerengve, s te még mindig
élsz. Darabjaira szétszedhető hang, annyira
személytelen. Vélhetném, nyomtatványról (újságból?)
olvas valamilyen szöveget, ám érzem, nekem
beszél a halformájú száj (a lövés előtt?
a lövés után?), szaggatottan, külön-külön
ejtve minden betűt. A golyó és vagyok...
S én vagyok, akit eltalál, kilő innen
a dördülés, múltam és jövőm lezárja,
árnyéka tűnékeny éltem eltakarja;
harmincegy éve születtem, tél derekán,
sűrű havazások idején, nagy kavargásban;
túlél az a tél,
de belőlem is tán megmutat valamit,
fényefosztott szemem tekintetéből, s testemből is,
mely akkorra már az agyagban pihen.

1991 szeptember 15.

ESŐVEL KÖNNYEZŐ

SZIVERI JÁNOS HALÁLHÍRÉRE

„Ebbe is belepusztulunk egykoron!!!

1979. VIII. 20.”

(A Szabad gyakorlatok ajánlása)

...és most üvölt
a három felkiáltójel
üvölt a háromfős kórus
üvölt a kézjegyed is –

jaj-versben hívni-idézni?
a kurva költészetet hízlalandó?
győzni dögkeselyű-betűkkel?
csak a halál húzik nagyra
fokról fokra vastagabbra
a tested könnyű
te őzszemű
a szélben is széttörik
jellé vékonyodik
és némán fölkiált
háromszor kiált
!!!

sodornak szelek
szárnyatlanul
irány: a sose-lesz virradat
és nem fogy a fagy
tart még a próba-hideg
remegnek a bűn(tény) tanúi
és azok kik bevallatlanul
öltek és ölnek még ma is
egymásnak őszinte hittal hazudván
találgatván
milyen magasban száll
az egek alatt
és máris tárcsázzák
az ördögöt: az alkalmasat

mi szél hozott Költő
esővel könnyező
és mi old el e földitől
ismerkedni az égiekkel – – –

töröld le arcodat
könnyeid ne lássák

1990. február 1.

HARMINCÉVESEN – TÚL ÉS INNEN

Harmincévesen már ősz az ember
hajszálait az idő legeli
sorra elvesznek férfi-ékei
-----

szerelmének karmai nőnek
letarolt fején suhog a fény
jósolhat már fekete esőket
patakokban folyik a fehér

mindig félúton mindig közben
mint jégbe fagyott vízkörökben
(didergő törpe hófehérek
a feketében minden sötét)

harmincévesen már *túl* az *innen*
mint kanyarban a folyó megpihen
bólintva tagad – se nem se igen
kérdezni tud – felelni nemigen

aztán már minden csak átmenet
időtényező a *mit* a *hogyan*
a meg sem sejtett határokat
nem lehet mérni semmihez –

ó kedvesem ekként szelídül
és kárhozik el büntelenül
az emberfia mímelve közönyt
még vége sincs s már – elköszönt

...ELHÚZ A LÉGÁRAMLATTAL

„Három nap múlva harminc – mondta.”
(Peter Handke)

Mikor
megindul a fal mellett kezét
zubbonya zsebébe süllyesztve a kutya
felvonít hirtelen ránt egyet a kötelékén
A cigaretta parazsa izzik a kihűlt
levegőben lassan lebeg a füst
bokréta El
tapossa a cigarettát árnyéka meg
görnyed összezsugorodik
Hullani kezd
a hó
Ahogy előlép szinte a semmiből majd
odahajlik a földön fekvő alakhoz
szinte kikényszerítve a jelenet

színpadias tragikumát valami
nagy ismerős ragadozóra
emlékeztet
A hó
mintha valaki
emlékezetéből pilinkézne
alá gyéren befehériti az udvar
macskaköveit A szín mintha fordítottak
volna egyet rajta beleszédül a
fehérségbe A kutya abbahagyja
a vonítást valaki egy név
telen embert vonszol
keresztül az
udvaron
kabáthajtókájába
markolva Valaki ajtót nyit
Hús évem elhúz a légáramlattal
Nincs egy keményre taposott útszalag
vízmosta jel dombok horpaszai
simulnak a borostyánszínű
kaszárnyaépülethez
a természet
dombor
művei
Kibámulok
az ezüst világra
vízcsöppekkel befuttatott
ablaküvegemre ráizzik a hófény

Szarajevó, 1981

FÜST MILÁN!

Mert hisz olyan voltam egykor én,
ki vagyonokat nyer és veszít
játékbárlangokban, s mi örömet
szerzett: a szó-szenvedély,
ma már, mint őskori rajzok

barlangok falán: jelbeszéd.
S mint ki nem feledheti, ámde
feledni vágyik mindazt, mi önnön
lényének oly nagy súlyt adott: a
mámort – így vagyok én most

e roppant árnyalakkal, ki kísért
reggel, este s minden napszakon;
küszöbömön túlnő az árnya,
túlnő kerítésen, bokron, házfalon;
menekülni tőle nem lehet:

S szavaim legyenek bár olybá,
akár a szappanbuborék: törékenyek,
s bármikor szétpattanók...*

---

* „A szavak világa összezsugorodott.” (George Steiner)

A SZERELEM FOKOZATAI

MINDEN OLYAN, AMILYEN

Olykor meglepjük egymást
egy-egy hasonlattal. Tudjuk,
nem igaz: minden olyan, amilyen.
Olyan vagy, mint... – írtam volt.
A folytatásra nem emlékszem.
Mihez is hasonlíthatnánk?
„Mint gondozott kertben
meggyűlölt lábnymod...”
Lábaink már évek óta ugyanazokat
a poros lépcsőfokokat tapossák,
a fölászott kertből egy földszáv
sem a miénk, kőfallal kerített udvar
sem boldogít. Egyébként is:
a kertet művelni kell; köztünk
szólva, nem nekünk való
tennivaló; szobanövényeink is
rendre elpusztulnak.
A józan hang, a hűvös tény-
közlés, mi újabban versemet uralja.
Vesszen a *mint*, az *akár*, a *mintha*!
Egymással vagy egymás nélkül?
Veled vagy ellened? –
Naponta mérlegeljük az esélyeket.
A dolgok állásán mit sem változtat,
ha ajkakat ízes gyümölcsökhöz,
tagjaidat faágakhoz hasonlítom.

A SZERELEM FOKOZATAI

Egy ölelésbe belefűlni,
vagy mértéktartó lenni
a szerelemben *is* (heti
egy sör = egy összebújás;
erkölcsi fertő, szesztilalom)?
Mi végre az érzelmi
számonkérés, édesem –
én, testi valójával
elégedetlen, kicserélődöm;
túl sok bennem a másik,
hetvenegy kilós a rossz;
erősebb nálam, mi
vele összeránt...
Beléd öltem, mi
belőlem még megmaradt:
éjszakai fogcsikorgatásaimat,
feltorlódó félelmemet,
még működőképes maradék
valómat. No persze,
a szerelem azért fokozódhat,

de ha nincs kivel
megosztanod! (Ki így
beszél, még nemzőképes.)
A kéj kis körmével
megjelöl: hogy tudja, ki
vagy, és kihez kell
hűségessnek lenned.
És ha hűtlen? Az más.
Az már a te vereséged,
arra már a másik is odafigyel,
kinek a szerelmed
csupán egy helyzet, melyből
kimozdulnod nem lehet,
honnan kilátnod, hová belátnod
sem – kulcslyuk-szerelem,
mozijelenetnyi, annyi sem.
„A szerelem azért fokozódhat,
tetszik tudni, de ha nincs
kivel megosztanom!”
Ki így beszél, mit mond?
Ilyesmiket:
„Köszönöm, jól.” „Hogy vagy.”
„Köszönöm.” „Jól, köszönöm.”
„Hogy.” „Hogy.” „Köszönöm.”

„A szerelem azért fokozódhat.”

ÍZEK ÉS SZAGOK

Az éjjel rólad álmodtam.
Minden részletre nem emlékszem;
elhanyagolható, nem érdekes:
ízék és szagok...

Olyan ennivaló voltál, mint
kicsi korodban, amikor az idegen
vadak is hízelegve körülzsongtak.
Csontjaidat rágcsáltam, elharaptam
a nyelved; nyeltem a nyers
húsdarabokat.

Az este csak tejet ittunk,
én hozzágondoltam egy szalámis
zsemlet, hamburgert és Coca-Colát,
továbbá titokban a tányérra
csúsztattam két tükörtojást.

Első álmomban apró
vöröshangyák mázsányi súlyú
kenyérmorzsákat cipeltek.

NÉVTELEN

Mint mikor a férj szól
feleségéhez, mielőtt egymás
testközelétől megkönnyebbülve
jobbra és balra dőlnek,
hátukkal egybeérve – hűlő
leheletük egybemosódik –, akár-
csak egy színdarabban (*félre*):
Majd csak lesz valahogy.

(Mikor a személytelenebb:
ha *ő* mondja névtelenül,
vagy ha *én* mondom helyette
ugyanazt?)

(AMÍG RÁD VÁROK)

*Vers helyett nyers fogalmazvány –
erőmből mindössze ennyire telik,
nyújtom bár e ribancot estétől reggelig –
írom valamivel hat előtt, hogy elmentél
a kozmetikushoz; a költészet most oly
haszontalannak tűnik, hogy visszamenőleg
érvényét veszíti mindaz, amit eddig
írtam; nem tudom, a napközben megspórolt
kevéske nyugalomból éjszakára marad-e
valami? félelmem dokumentuma ez a
szöveg – mondhatnám nagyképpően; belőlem
is gúnyt űz; mihelyt megérkezel, azonnal
befejezem, de addig írnom kell, még ha
nem is illik hozzám ez a micsoda, hozzám,
a szavait patikamérlegre tevő, örökösen
aggályoskodó költőfihez*

---

pillanatra abbahagyom, résnyire nyitom
az ajtót, fülelek: nem ébredt-e fel
a gyerek; egyenletes lélegzését hallván,
folytatom; elalvás előtt dallikázott, mint
ahogy újabban szokása, s arra gondoltam,
hogy *a születés csodája ekként silányul
hétköznapi tényré – igen, ez lett volna
egy leendő versem első sora* (s a mondani-
valója: „bepisiltál, kakis vagy megint, apa,
vidd a pelenkát az áztatóba!” stb.), de
immár tudom, meg nem írom soha, ezennel
elkótyavetyélem, csírájában elfojtom, szárba
ne szökkenjék, ne legyen; elkedvetlenítenek
ezek a sorok; Arany után írhatom-e, hogy
nem megy; rád várok, bosszant e vacak

melegítő zúgása, kikapcsolom; teljesen kihűlt
a konyha; az *átírótümböt* megfordítottam,
így jóval hosszabb sorokat írhatok, *tovább*
tart; de csak nem jössz, nekem pedig elegendem
van ebből az ízéből, amelyről azt sem
mondhatom, hogy én vagyok, hisz – örökre
elátkozott – még éjszaka is lekerekített
mondatokban beszélek, ha álmomban megszólalok;
meghamisítom önmagam; a félelem nem képes
annyira szétzilálni a soraimat, hogy a saját-
imnak érezhessem őket; reménytelenül rossz
szöveg kerekedik ebből, már látom; a fő-
szerkesztő ma délelőtti verset kért tőlem;
nyilván nem ilyen nyerszet remélt (a szó-
játékoktól ments meg engem, ó, Uram!); ha
versként nem is, közlésként talán elmegy –
befejezem hát; föllélegzem: kattán a zár,
megérkezettél...

1991. november 8.

A RÉGMÚLT MINTHA MA KEZDŐDNE

Hogy újabban minden *átrendeződik*
– mivel, ugye, először is a formákat kellene
valahogy helyrehozni: ha már négyszögletes,
úgymond, mért ne lehetne még négyszögletesebb –,
az emlékezet is kezd furcsán szelektálni:
a tegnapot felcseréli az *-előttivel*,
a múlt évet az ideivel,
s a régmúlt mintha ma kezdődne...

A múlt héten is – nem, mégsem, még előbb –:
fekszem az ágyban, te mellettem, nyitva az ablak,
tenyered – könnyű, mint egy pók – mellkasomon pihen,
aztán ujjaid egyszer csak lassan vándorolni kezdenek,
körkörösén, egyetlen pont felé, de mikor egészen
megközelítik, hirtelen megtorpannak; egyre csak
késlelteted a célhoz érést, hogy végül
szinte belefáradok a várakozásba...
Arrébb húzódsz. Majd máskor – mondod.
Minek is tagadnám: becsapott a mozdulatod.
De hát én sem akartam (?) igazából.

Akkor talán nem, de *ott lenni* igen, még egyszer,
máskor, a bizonyosság miatt, hogy tudjam:
fekszünk egymás mellett, te és én, ruhátlanul, akárhogyan.

ÁTVÁLTOZÁSOK

Nemsokára az arcod ráncos lesz.
Nemsokára: *egy idő múlva*.
Én meg majd átmászok a vastag
szemüvegen, az üveg túl-
oldalára; a kitágult pupillák
tükreben megnézem magam.
Átváltozom, alig észrevehetően:
azzá leszek, ki soha nem voltam,
mert ki lehettem volna, kihullott
belőlem. Mielőtt szemed
lecsukódik, mielőtt végképp
eltűnők a lakatlan időkben,
megszólalok egy másik személyben,
és azontúl és *innen*
minden másként alakul.

MIKOR

Mikor a szemed
végre elfelejt,
mikor a régen ismert
arcot is tétován
érinti kezed –
csak kérdezni
fogsz egyre,
kérdésemre
nem felelsz.

ELŐHÍVÁS, AVAGY EGY JELENÉS TÖREDÉKE

*Kelőben a hajnal, új nap
Készül hőségre, csöndre. Kint a tengeren a hajnali szél
Fodrozva siklik. Itt vagyok,
Vagy ott, vagy másutt. Kezdetemben.*

fölvirrad a rózsá lángra
a húst lemarja a csontól
emlékezz csont a test fényére
a nadrágszárakra a hajlatokra
a bőrön a pihékre és az arcra
a szemben a csillogásra
a kéztartásra a mosolyra és
fintorokra emlékezz boltozatos
homlokára a szárnyaló bukásra

VASTALPÚ

(szürke hivatalnok loholó
üzletember vagy ilyesmi
semmi sem utal arra hogy ő az
mármint ez meg ez
zakója van táskája miegymás
tekerccsel)
és honnan tudod mi ügyben mi
okból jött
az indítéka ismeretlen
nem olyan sürgős az ügy
hogy tűzvészt kellene rögtönözni
vért folytatni
csontokat töretni
megidézni
angyalt és ördögöt
(nyomkodja a lejátsszógombot)
mikor már harmadszor se
jön be az első
kikapcsol
a hatodiknál a második
folytatni kár
most már csak biztosra mehetek
(erélyesen benyomja a lejátsszógombot)
látja így
ezt nevezem én elektronikának

ELŐHÍVOTT HANG

érzem hogy a színhely
változik figyelem
a színátrendezést a fénytől
meghasadt sziklák között
bolyongva nem tekintem
átlényegülésem véglegesnek
a napsütést élvező gyík
mozdulatlan dermedten
hever az idevezető ösvény
mentén egy átforrósodott
kövön az állandóság megtestesítője
gondolom vagy az időtlenségé
ámbar ez is csak szemfény-
vesztés egy ellenőrizetlen
mozdulatomtól megijedve eltűnik

a sziklarésben mindinkább azzá
leszek aki voltam mindin
(hang el)

VASTALPÚ
(orrhangon raccsolva)
ki ez az alak
ki beszél itt
mindegy éhhalál kínhalál –
vagy fél
hal
a bevált vagy be nem vált
gyakohlat szehínt meghúzza
a havaszt kihúgja maga alól
a széket vagy
zuhan hepül hepül
egy kicsikét meghízott
szegénykém dagadt angyalka
fején csillogó acélsisak
időnként szabályosan az ég
felé lendül vagy száhnyát
összecsapja
slapp
slapp
vagy átlibeg a szakadékok
és sziklacsopohtok fölött
valaki jön

VALAKI
(mormolva)
öt tíz tizenöt húsz huszonöt
közel a harminchoz közel
a negyvenhez közel
a megközelítés határán közel
harmincéves korára már ősz az ember

VASTALPÚ
hagyd abba e bégetést
a játszma véget ért
köpök az ócska sírkő-versekre
minden vers egy sírfelirat
eltaposnám a legszívesebben
befognám a száját
hülyeségeket fecseg össze
mondhatom
tündöklő semmi

MÁSVALKI
(metszőfogát belemélyeszt
egy műálmába
tele szájjal)
holnapra várlak
hozz nekem sőt
és kenyeret hozd vissza

őt a halottak közül
gyere el a tikacsában
hogy ne lássam a lópatádat
(asszonyhangon)
jöjj el fiam jöjj el fiam hozzám
tutaj fűz víz rejtse el
a virágok kelyheiben leledz
a szélben a télben a hóesésben gyere

VALAKI
(gyerekhangon)
nem lehet nem lehet kiáltok én vissza
véremet véremet
a folyó felissza
látásom látásom
a füzes elfogja
hangomat hangomat
a szél elsodorja

VASTALPÚ
nem is tudom
miért nem lettem lélekelemző
hogy feltárhassam
e nyivákoló lelkek titkait
(félre)
mondja dohányzik ön
mit szív
(szájából füstöt fúj)
én a véredet
ízletes
HAHAHA

ELŐHÍVOTT HANG
innen nem hallani
a fürdőzők ricsajozását
de ha közel hajolnék
a földhöz meghallanám
a bogárzajt meghallanám
a hangyát ahogy a fű
között neszez
érik a füge méze
kicsordul kabóca a szikla-
résben akárha imádkozna
cirregése akár a zsolozsma
a terebélyes elnehezült
olajfák hallgatnak a déli
verőfényben a búcsúzó
nyár hevében olyanok
mintha térdepelnének
idelátszik a sziget déli
csücske a sodródó kék
hullámokat huhogó szél
becézi
az összegubancolódó emlék

most visszamenőleg
pontatlannak tűnik
a szigetlakók – feketébe
bugyolált anyókák roggyant
öregemberek a bibliai
patriarchák ősz szakállával
az állukon – ott várakoznak
a kikötőben
a befutó hajót lesik
téblábolok a cuccaimmal
álmosan kiéhezve
kora délután
nehéz és sűrű a levegő
a gyapjas fellegek meg-
szűrik a fényt amely
a szemembe zuhog
nem érzek meghatottságot sem
elragadtatást inkább
visszakívánom a távoli
elhagyott helyeket
a kék helyett
a fehéret szeretném
a só zamata helyett
az érzéseimben őrzött édeset
számomra a sziget nem
csupán menedék szanatórium
holott úgy sejtem
kik ide jönnek
habaréknnyelven beszélő turisták
csellengő idegenek
páciensek

VASTALPÚ
(elváltoztatott hangon)
ha el nem érhető
hát körbejárható
és valahol csak körbeér
ezen a ponton
meglazulnak zárai
bőfög a palackban
a szellem
bepárasodik az üvegfal
belülről egy mozdulat
egy semmi kis rándulás
mutogat valamit
beszél talán
egy szavát se érteni

ELHÍVOTT HANG
az odaút szélzúgáson
és tengerzúgáson át vezet
a sziget
kívül van az időn vagy
legalábbis az időn kívül

létezik egyedül van
mint még soha
a végleges egyedüllét
állapotában elzárva
a világtól időtlen
emberek zarándokolnak
hozzá mint afféle szent
helyekre pihenésre van
szükségük gyógyulni
szeretnének de én tudom
jól minden menekülés
csak
(hang el)

VASTALPÚ
ki nem állhatom
elfog a röhögés
mint mikor valaki köpködve
filléres viccet mesél
újra meg újra ugyanazt
aztán egyszerre csak
megszeppenve elhallgat
az arcokon viaszmosoly
nem kell megmagyarázni
nem érdemes
fénykép
a poént akarná kimondani
nyög
aztán
megoperálják és
kiderül az üresség

VALAKI
én kiváltképp
értem
ön szerint mi az
amit nem értek

MÁSVALKI
HAHAHA
répa
HAHAHA
répa

Prvić, 1990

JEGYZETEK

TENGERVÍZTÜKÖR

Az idézőjelbe tett sor összecseng Tolnai Ottónak egy több ízben is megfogalmazott gondolatával: a jugoszláviai magyar költőt az különbözteti meg a magyarországitól, hogy van tengere: „A jugoszláviai magyar költőnek van tengere; otthon van a tengeren; otthon van a fényben; egy másik prizmában létezik (...) úszhat az azúrban.” (Idézet egy tévényilatkozatból.)

TENGERVÍZTÜKÖR II

A vers első sorát Faludy György egyik verséből vettem.

Az idézőjelek közé tett sorok Ernest Hemingway *Az öreg halász és a tenger* című elbeszéléséből valók. Az ezeket követő mondat második része („a szép teljes élethez...”) ugyanennek a szerzőnek az *Akiért a harang szól* című regényből vett idézet.

Versben el sose vérzem – Idézet Fernando Pessoa *Ez* című verséből.

sok dicső korifeus – Utalás Sziveri János *Közérdekű ballada a valóságról* című versének egy részletére: „a csontok mint kigyúló fények tűnnek föl / kelet-középtől közép-keletig / és észrevétlenül belekerültünk valamiféle mitológiába / mondhatni színtiszta *Wahrheit* dicső korifeusaim.”

SZÖVEG

„*Még a neved is...*” – Allúzió Tandori Dezső *Ha szeretsz, mondja Kosztolányi* című versének soraira: „Szavadat se / írod pontosan a versed fölébe.”

SZÜLŐHELYÉRE ÉS ANYJÁRA EMLÉKEZIK

A kurzivált szöveg részlet egy levélből.

KÉT VERÉBLÁB EGYNÉL EGGYEL TÖBB

A címbeli utalás Tandori Dezső *A csend képei* című versére vonatkozik („*s két madárláb / közöl veled valamit*”); az „egynél egyvel több” a „két” tőszámnévnek a Magyar Értelmező Kéziszótár szerinti meghatározása.

ESŐVEL KÖNNYEZŐ

A dőlt betűs sor Szilágyi Domonkos egyik verscímének – Harmincéves korára ősz az ember – parafrázisa.

...ELHÚZ A LÉGÁRAMLATTAL

vízmosta jel – Utasi Mária posztumusz megjelent verseskötetének a címe.

ELŐHÍVÁS, AVAGY EGY JELENÉS TÖREDÉKE

A kurzivált sorok – kivéve a már aposztrofált Szilágyi Domokos-idézetet – T. S. Eliottól származnak: a mottóként citált bevezető rész az *East Coker*-ből, a „minden vers egy sírfelirat” a *Little Gidding*-ből.

JEL, BESZÉD	3
TENGERVÍZÜKÖR.....	4
MIKÖZBEN A MÉLYVÍZBEN ÚSZKÁLSZ	5
TENGERVÍZTÜKÖR	5
TENGERVÍZTÜKÖR II.....	5
SZÖVEG	6
ÉLNI ÉS TULÉLNI	6
MEGKETTŐZÖTT HANG.....	8
SZÜLETÉS	9
SZÜLŐHELYÉRE ÉS ANYJÁRA EMLÉKEZIK	9
MI, KETTEN.....	10
KÉT VERÉBLÁB EGYNÉL EGGYEL TÖBB.....	11
NEM IS HINNÉD	12
VERS-KERINGŐ W. S.-NEK.....	12
ÜZENET, VALAHONNAN	13
JÁTÉKTÉL	13
MÉGIS	14
ÉVSZAKVÁLTÁS.....	14
HOLT IDÉNY.....	15
A VÁROS, AHONNAN ELVÁGYÓDUNK	16
KÖRÖMVERS.....	16
HOLT IDÉNY.....	16
„A GOLYÓ ÉN VAGYOK”	17
ESŐVEL KÖNNYEZŐ.....	18
HARMINCÉVESEN – TÚL ÉS INNEN.....	19
...ELHÚZ A LÉGÁRAMLATTAL	19
FÜST MILÁN!.....	20
A SZERELEM FOKOZATAI.....	22
MINDEN OLYAN, AMILYEN.....	23
A SZERELEM FOKOZATAI.....	23
ÍZEK ÉS SZAGOK.....	24
NÉVTELEN	25
(AMÍG RÁD VÁROK)	25
A RÉGMÚLT MINTHA MA KEZDŐDNE.....	26
ÁTVÁLTOZÁSOK	27
MIKOR.....	27

ELŐHÍVÁS, AVAGY EGY JELENÉS TÖREDÉKE	28
JEGYZETEK	34